

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Libri historiarum quatuor [Rerum Romanarum epitoma] a [Joanne] Cuspiniano castigati cum ind

Florus, Lucius Annaeus

Vienne, 1511

Liber primvs

[urn:nbn:de:bsz:31-270805](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270805)

LVCII FLORI GESTORVM ROMANO
RVM EPITOMA INCIPIT LIBER I.

PREFATIO.

P Opulus Romanus rege Romulo i Caesare Augu-
stum septingētos p annos: tantū opē pace belloq;
gessit: ut siqs magnitudinē iperū cū annis conferat/
aetate ultra putet: ita late p orbē terrarū arma circū/
tulit: ut q res eius legunt: nō unius populi/ sed generis hūani fa-
cta discāt. Nā tot laboribus piculisq; iactatus est/ ut ad cōstitu-
endū eius iperū cōtendisse uirtus & fortuna uiderent. Qua-
re cū p̄cipue hoc quoq; sicut caetera opera p̄cium sit cognoscere/
tamē q̄ ipsa sibi obstat magnitudo/ rerūq; diuersitas/ ac dem in-
tentōis abruptit: faciā q̄ solēt: q̄ terrarū situs pingūt/ i breuī q̄si
tabella totā eius imaginē amplectar: nō nihil ut spero i admira-
tionē p̄cipis populi collaturus: si parit atq; i semet uniuersam
magnitudinē eius ostendero. Si qs ergo populū Ro. q̄si hoīem
cōsideret: totāq; eius aetatem pcenseat: ut coepit: utq; adoleuerit/
ut q̄si ad q̄ndā iuuēta florē puenerit: ut postea uelut cōsenuerit:
q̄tuor gradus p̄cessusq; eius inueniet. Prima aetas sub regibus
fuit p̄pe ccl. p annos/ qbus circū ipsam matrē suam cū finitimis
luctatus est. Haec erit eius infantia: Seq̄ns a Bruto Collatioq;
consulibus/ i Appiū Claudium Qu. itum Fuluiū cōsules. cc. an-
nos patet: qbus/ Italiā subegit. Hoc fuit t̄ps uiris armisq; incita-
tissimum. Ideo qs adolēcentiā benedixerit. Dehinc ad caesarem/
Augustū. ccl. anni: qbus totū orbem pacauit: hic iam ipa iuuēta
imp̄ii & quasi q̄dā robusta maturitas: A Caesare Augusto i sae-
culū n̄m: aut nō multo minus anni. cc. qbus inertia Caesare q̄si
consenuit atq; decoxit: nisi q̄ sub Traiāo principe mouet lacer-
tos: & p̄aeter spem omnium senectus imperii quasi reddita iu-
uentute reuirescit.

b

LIBER
TITVLVS PRIMVS DE ROMVLO

Primus ille & urbis & ipſi conditor Romulus fuit a Marte genitus & Rhea Silua : hæc de ſe ſacerdos grauidæ conſeſſa eſt: nec mox fama dubitauit : cum Amulii ipſo abiectus i pfluente cū Remo fratre nõ potuit extigui: ſiqdẽ & Tyberinus amnẽ reſſit : & relictis catu-
lis lupa uagitũ ſecuta/ubera admouit infantibus/matrẽq; ſe geſ-
ſit. Sic reptos aſ arborem/Fauſtulus regis paſtor tulit in caſam/
atq; educauit. Alba tũc erat Latio caput/ Iuli opus: nã Lauiniũ
pria Aenæ cõtempſerat : ab hls Amulius iã ſeptia ſobole regna-
bat : fratre pulſo Numitore culus ex filia & Romulus. Igit pria **D**
ſuuẽta face patruũ Amulium ab arce deturbat auũ repõit : ipſe
flũinis amator & mõtũũ: aſ quos erat educatõ mania noua ur-
bis agitabat: Gemini erãt: uter auſpicareſ & regetet/ adhibere
placula. Remus montẽ auentinũ: hie Palatinũ occupauit: prior
ille ſex uultures: hie poſtea: ſed. xii. uidit. ſic uictor augurio urbẽ
excitat : plenus ſpei bellatricem fore. ita illi/ aſſuetã ſanguini &
preda aues pollicebant: Ad tutelã noua urbis ſufficere uallũ ui-
debat: cuius dũ irridet anguſtias Remus/ idq; icrepat ſaltu : du-
bitũ an iuſſu fratris occiſus e: pria certe uictia fuit : mũtionemq;
urbis noua ſanguie ſuo cõſecrauit Imaginẽ urbis magis q; ur-
bẽ fecerat : icole deerãt/erat i pxio lucus. hie Aſylũ facit: & ſta-
tim mira uis hoĩum latinũ tuſciq; paſtores : quidã & tráſmarini
phryges: q; ſub Aenæa. Archades q; ſub Euãdro duce iſfluxerãt.
Ita ex uariis qũ elemẽtis cõgregauit corpus unũ/ populũq; Ro-
manũ ipſe fecit/ Res erat unius ætatis. Populus uirorum. Itaq;
mũſimonia a ſinitimũs petita: qã nõ ipetrabant: manu capta ſũt.
Iũ uenerãt pda fũere: & hæc ſtatim cauſa bellorũ. Pulſi fugatq;
Veietes Ceniẽſium captum ac dirutum eſt oppidum: ſpolia in-
ſuper opima de rege: Feretrio Ioui manibus ſuis rex reportauit
Sabiniũ pdita portã per uirginẽ/ nec dolo: ſed puella precitũ rei
quã gerebãt i ſiniſtris petierat: dubiũ clypeos an armillas: Illi ut

PRIMVS.

& fidem solueret & ulciscerent / clypels obruere: Ita admittis in
tra mania hostibus: atrox in ipso foro pugna: adeo ut Romulus
Iouē oraret: ut fœdam suorum fugā susteret. Hic templū est: Stator Alia littera
F Iuppiter: tandem seuiētibus iteruenerē raptē laceris comis. Sic figeret,
pax facta cū Tatio: fœdusq; percussum: secutaq; res mira dictu: ut
relictis sedibus suis: nouā in urbē hostes demigrarent: & cū ge
neris suis auitas opes p dote sociarēt. Auctis breui uiribus hūc
rex sapiētissimus statū reip. iposuit: ut iuuetus diuisa p tribus in
equis & in armis ad subita bella excubaret. Consiliū reip. pœnes
senes: eēt: q ex auctoritate p̄ses: ob ætatem: senatus uocabantur.
His ita ordiatis: cū rep̄te cōcionem h̄ret: ante urbē ap̄ Capreæ
paludem a cōspectu ablatu est. Discriptū aliq a senatu putant
ob asp̄ius ingenii: sed oborta tempestas solisq; defectio conse
crationis speciem p̄buere. Cui mox Iulius Proculus fidem fecit
uisum a se Romulū affirmans: augustiore forma q̄ fuisset: man
dare p̄tereā ut se pro numine accipent. Quirinū in cœlo uocari
placidū diis: ita gentium Roma potiretur.

DE NUMA POMPILIO, TITVLVS II.

Vcessit Romulo Numa Pōpilius: quem Curibus
Sabinis agentē ultro petiuere: ob iclytam uiri religio
nem. Ille sacra & cerimonias oēm̄q; cultum deorū
imortalitū docuit: ille Pontifices: Augures. Salios:
eaterosq; p sacerdotia: annū quoq; in. xii. menses: fastos dies ne
fastosq; descripsit. Ille Ancilia atq; Palladiū secreta q̄dā imperii
pignora | Ianumq; geminū: fidē pacis ac bellī: in primis focum
Vestæ uirginibus colēdū dedit: ut ad simulacrū celestium syde
rum / custos imperiū flāma uigilaret. Hæc oīa quasi monitu deæ
Egeriæ quo magis barbari acciperent: eo deniq; ferocem popu
lū redegit: ut qd̄ ui & infuria occupauerat imperium | religione
atq; iustitia gubernaret.

b u

LIBER
DE TVLLO HOSTILIO TI. III.

E Xcipit Pompiliū Numā Tullus Hostilius: cui in honorē uirtutis regnū ultro datū: hīc oēm militārē disciplinā: artemq; bellandī condidit. Itaq; mirum imodū exercita iuuentute: puocare ausus Albanos grauē & diu principem populū. Sed cū pari robore frēqntibus prellis utriq; cōminuerent: misso in compendīū bello Horatius Curiatīsq; trigeminis hinc atq; inde fratribus utriusq; populī fata cōmissa sunt. Anceps & pulchra cōtentio: exituq; īpō mirabilis: tribus q;pe illīc uulneratis: hinc duobus occisis / q; superat Horatius addito ad uirtutē dolo: ut distraheret hostē: simulat fugā: singulosq; put sequi poterāt adortus exupat. Sic (ra; ali; as decus) unius māu parta uictoria est: quā ille mox parricidio sēdauit. Flentē spolia circa se sponsi qdē sed hostis / sororem uiderat: hunc tā īmaturū uirginis amorē ultus est ferro: citauerē leges nefas sed abstulit uirtus parricidīū / & facinus ītra gloriā fuit. Nec diu in fide māsit Albanus: nā fidēat bello misī in auxiliū ex sēdere mediū iter duos expectauere fortunā. Sed cal lidus ubi inclinare se socios ad hostē uidet: tollit aīos / q; īpē mā dasset: spes inde n̄is: metus hostibus. Sic fraus proditorū irrita fuit. Itaq; hoste uictō ruptorē sēderis Metium Suffetū religatū iter duos currus pnicibus eqs dīstrahit: Albāq; īpām quīs parentē emulā tamen diruit: prius cū oēs opes urbis īp̄m q; populum Romā transtulisset. Prorsus ut cōsanguinea ciuitas non peritisse sed in suū corpus reditisse rursus uideret.

DE ANCO MARTIO TI. IIII.

Pons Sub
licius Līui.

A Ncus deinde Martius nepos ex filia Pōpiliī parti ingenio: hīc igit & mānia muro amplexus ē: & inter fluentem urbi tyberinū pōte cōmisit: Hostiamq; ī īpō maris fluminisq; confinio colonīā posuit: iam tū uidelicet presagiens animo futurum: ut totius mundi opes &

PRIMVS

cōmeatus illo ueluti maritimo urbis hospitio reciperentur.

DE TARQVINIO PRISCO TI. V.

Arquinius postea Priscus quibus transmaria originis/
T regnū ultro petēs/accipit/ob industriā atq; elegan-
 tiam: q̄ppe q̄ oriundus Corintho Græci ingeniu
 Italicis artibus miscuisset, Hic & senatus maiestate
 n̄iero ampliauit: & ceteris tribus auxit: quāuis Aetius Nauius Nenus di-
 nūq; augeri phibeat summus Augurio: quē rex ī expimentū onisio,
 rogauit: fieri ne posset: q̄ ipse mēte concepat. Ille rem expertus
 Augurio posse respondit: atq; hoc ingt agitabam: an cotē illam
 secate nouacula possem: Augur potes ergo ingt: & secuit. Inde
 Romanis sacer auguratus. Neq; pace Targnius q̄ bello prom-
 ptior. xii. namq; Tusciae populos frequētibus armis subegit: &
 inde fasces: trabes: curules: anuli: falere: paludamēta: p̄texta: ide
 q̄ aureo curru q̄tuor eqs triumphat: togā pictā: tunica: q̄ pal-
 mate: oīa deniq; decora & insignia: q̄bus ip̄i dignitas eminet.

DE SERUIO TVLLIO TI. VI.

Erulus tullius deinceps gubernacula urbis iuadite
S nec obscuritas ihibuit quibus m̄se serua creatum. Nā
 ob eximiam idolem uxor Targni Tanagl liberalit̄
 educauerat/ & clarum fore uisa circa caput flamma
 pmiserat. Ergo inter Targni mortem/ admittēte regia substi-
 tutus ī locum regis quasi ad tempus: Regnum dolo partum sic
 egit industria ut iure adeptus uideretur: Ab hoc populus Ro. re-
 latus incensum: digestus in classes: curiis atq; collegiis distribu-
 tus: summaq; regis solertia ita est ordinata resp. ut omnia patri-
 monii: dignatis ætatis: artium/ officiorūq; discrimina ī tabulis
 referent: acī maxia ciuitas minie domus diligētia cōtineret.

LIBER
DE TARQVINIO SVPERBO TI. VII.

Postremus omnium fuit regum Tarquinius cuius cognomen superbo ex moribus datum: hic regnum autum: quod a Seruio tenebatur: raptum maluit: quam expectare: immissisque in eum percussoribus scelere partem potestatem non melius egit: quam acquisierat: nec abhorrebat moribus uxor Tullia quam ut uirum regem saluaret: super cruentum primum uecta carpento / costernatos equos egit. Sed ipse in senatum cedibus / in omnibus superbia quam crudelitatem grauior in bonos crassatus / cum seuitiam iam domi fatigasset tandem in hostes conuersus est: sic ualida oppida in latium capta sunt. Ardea Otriculium: Gabii: Suefla: Pometia: Tuum quoque cruentus in suos: neque enim filium uerberare dubitauit: ut simulatim transfugam apud hostes hic fides esset cui Gabiis ut uoluerat recepto atque per nuncios consulenti quod fieri uellet. eminentia forte papauerum capita uirgula excuties / cum per hoc interficiendos esse principes intelligi uellet / quam superbia sic respondit: Tamē demanibus captarum urbium templum erexit: quod cum iuguraret: cedentibus ceteris deis (mira res dictum) restitere Inuētas & terminus. Placuit uatibus contumacia numerum siquidem firma omnia & aeterna pollicebantur: sed illud horrendum quod molientibus sedē in fundamentis / humanum reptum est caput: nec dubitauere cuncti monstrum pulcherrimum / impiū sedē caputque terrarum promittere: tādium superbiā regis populus Romanus propeffus est: donec aberat libido: hanc ex liberis eius importunitatem tolerare non potuit: quorum cum alie ornatissime foeminae Lucretiae stuprum intulisset matrona dedecus ferro explauit: Impium tuum regibus abrogatum.

Alia littera
(quae crudelitatem grauior est bonis)

ANACEPHALEOSIS DE
septē regibus. Titulus, VIII.

Haec est prima aetas populi Romani. & quasi infantia / quam habuit sub regibus septē: quadam fatore industria / tam uariis ingenio / ut reip. ratio & utilitas postulabat. Nam quod Romulo ardentius: tali opus fuit ut iuaderet regnum.

PRIMVS.

Quid Numa religiosus: talē res poposcit: ut ferox populus de
orum metu mitigaret. Quid ille militiae artifex Tullus bellato
rbus uiris quam necessarius: ut acueret rōe uirtutem. Quid edī
ficator Ancus: ut urbē colonia extenderet: ponte iūgeret: muro
tueret. Iam uero Tarquii ornāmēta & īsignia q̄tā p̄icipi popu
lo addiderūt / ex ipso habitu dignitatē. Actus a Seruio cēsus qd
efficit: nisi ut ipa se nosceret respu. Postremo supbi illius iportu
na dominatio / nō nihil imo uel plurimū p̄fuit. Sic. n. effectū ē:
ut agitatus iniuriis populus cupiditate libertatis incēderet.

DE MUTATIONE REIPUBLICAE TI. IX.

Gitur Bruto Collatinoq; ducibus & auctoribus: q;
I bus ultionē suā moriens matrona mandauerat. Po
pulus Ro. ad uindicandū libertatis ac pudicitiaē de
cus: quodā quasi instinctu deorū concitatus: regem
repente destituit: bona diripit: agrū Marti / suo consecrat: impiū
in eosdem libertatis suae uindices transfert. Mutato tamen & iu
dice & nomine / q̄ppe ex p̄petuo annuū placuit: ex singulari du
plex: ne potestas solitudie uel mora corrūperetur. Cōsulesq; ap
pellauit pro regibus: ut cōsulere se ciuibus suis debere meminif
sent. Tātūq; libertatis nouae gaudium incefferat: ut uix muta
ti status fidem caperent: alterumq; ex consulibus tantum ob no
men & genus regium / fascibus abrogatis urbe dimitterēt. Itaq;
A substitutus Valerius publicola / ex summo studio annixus est ad
augendam liberi populi maiestatem: nam & fasces ei pro libera
concione submisit: & ius prouocationis aduersos ipsos dedit:
& ne specie arcis offenderet: eminentes aedes suas in plana sub
misit. Brutus uero fauori ciuium eēt domus suā clade & parti
cidio uellificatus est: quippe cum studere reuocandis in urbem
regibus liberos suos compisset: p̄traxit in forum: & concione
media uirgis cecidit: & securi percussit: ut plane publicus pens
in locum liberorum adoptasse sibi populum, R. uideretur. Li
ber iam hinc po. Ro / prima aduersus externos arma pro liberta

Martius de
inde cāpus
fuit, Liūto.

LIBER

te corripuit: mox pro finibus: deinde pro focis: cum gloria & limpo laceffentibus afsidue usq; quaq; finitimis: q;ppe cū patri soli gleba nulla esset: sed statim pomerium/mediusq; iter lacum & Tuscos q̄si in quodā biuio collocatus/oibus portis ī hostem incurreret/donec q̄si cōtagione q̄dam p singulos itū est, & proximis q̄busq; corruptis totā italiā sub se redegerunt.

BELLVM ETHRVSCVM
cum Porfenna Titulus X.

P Vlis ex urbe regibus prima p libertate arma corripuit: nā Porfenna rex Ethruscorū ī gētibus copiis aderat: & Targnios manu reducebat. Hūc tū q̄uis & armis & fame urgeret: occupatoq; Ianiculo ip̄s urbis faucibus icubaret: sustinuit: reppulit: nouissime etiā tāta admiratiōe pculit: ut superior ultro cum pene uictis amicitia federa feriret. Tunc illa Romana picula atq; miracula Hora. Mutius, Cloella: que nisi in annalibus forent: hodie fabula: uiderentur. Quippe Horatius Cocles postq; hostes undiq; istates solus sub mouere nō poterat: pōte reciso trāsinatā Tyberim: nec arma dimittit. Mutius sceuola regem p insidias ī castris eius aggredit: sed ubi frustratū circa purpuratum eius ictum tuetur: ardentibus focis inicit manū: terroremq; geminat dolo: Vt scias inquam uirū effugeris: idem trecēti iurauimus. Cū interim (si mane dictū) hic interfectus: ille trepidaret tanq; manus regis arderet. Sic quidem uiri. Sed ne q̄s sexus a laude cessaret. ecce & uirginū uirtus. Vna ex obsidibus regi data elapsa custodia Cloella per patriū flumen equitabat: & re quidem tot tantisq; uirtutum territus monitis/ualere liberosq; esse iussit. Targni: tam diu dimicauerunt: donet Arontem filium regis/manu sua Brutus occidit: superq; ip̄so mutuo uulnere expirauit. Plane quasi adulterum ad inferos usq; sequaretur.

PRIMVS.
BELLVM LATINVM TI. XI.

Atini quoq; Targilos afferbant emulatiōe & iudicia: ut populus q; foris dominabat saltem domi feriret. Igitur omne Latium Manilio Tusculano duce q̄si in regis ultione tollit aios. Apud Regilli lacu dimicat dlu Marte uario: donec Posthumi ipse Dictator signū i hostes iaculatus est: nouū & isigne cōmentū uti peterent cursu. Cossius eqtū magister exuere frenos impauit: & hoc nouū quo acius incurreret: ea demū atrocitas fuit prelii: ut interfuisse spectaculo deos fama tradiderit: Duos in cādidiis eqs Castorē atq; Pollucem nemo dubitauit. Itaq; & ipator ueneratus ē: pactusq; uictoriā/templa pmisit & reddidit sane/ quasi cōmilitōibus de/ is stipendiū. Haecenus p libertate: mox de finibus cū eisdē Latinis assidue & sine intermissione pugnatus est. Sora (qs cedat) & Algidū terrori fuerunt. Satricū atq; Corniculum puincia: de Veis & Bouillis pudet si triūphauimus. Tibur/nūc suburbanū & estuā Preneste delitiā nūcupat i Capitolio uotis petebant. Idem tūc Fesule qd̄ Taphræ nup. Idem nemus Ardeinum qd̄ Taphræ. Herclinius saltus: Fregella: qd̄ Geforiacum/qd̄ Tigris/qd̄ Eu Hermolao. fratres. Corolos quoq; pro pudor uictos adeo gloriae fuisse: in Pompo. ut captū opidum. CN. Martius Cariolanus q̄si Numantiā aut li. ii. Africam noie indueret. Extant & pta de Antio spolia q; manibus i suggestu fori/capta hostiū classe/suffixit: si tū illa classis: nā sex fuere Rostrata: sed hic nūerus illis in itis nauale bellum fuit. Peruicacissimi tū latinoꝝ Equi: & Volsci fuere: & quotidiani: A ut sic dixerit: hostes. Sed hos p̄cipue Titus Quintius domuit ille dictator ab aratro: q; obfessa ac pene iam capta Marci Minutii cōsulis castra/egregia uirtute seruauit. Mediū erat forte tempus semētis cum patriciū uig; innixum aratro suo/ lictor in ipso ope dephendit. Inde in acie pfectus: ne qd a rustici opis imitatiōe cessaret: uictos more pecudū sub iugū misit. Sic expeditione finita rediit ad boues rursus triūphalis agricola: Fides numinū/ qua uelocitate intra. xv. dies captum peractumq; bellum/ profus ut festinasse dictator ad relictum opus uideretur.

LIBER
BELLVM CVM ETHRVSCIS: FALIS-
CIS: ET FIDENATIBVS. TI. XII.

A Sidul vero & anniuersarii hostes ab Ethrusia fuere
Velètes: adeo ut extraordinariâ manum aduersus
eos pmiserit/ priuatūq; geserit bellū gens una Fa-
biorum satis superq; idonea clades/ celi ap̄ Cre-
ram trecenti & sex/ patricius exercitus: & scelerato signat noie q̄
pficiscetes in preliū porta dimisit: Sed ea clades ingēribus ex-
piata uictoriis: postq̄ per alios atq; alios duces robustissima ca-
pta sunt oppida uario q̄dem euentu. Falisci se spōte dediderunt
Cremati suo igne Fidenates. Rapti funditus deletiq;. Velentes
Falisci cū obsiderent: mira uisa est fides impatoris: nec in merito:
q̄ Ludimagistrū urbis proditorē cū his quos adduxerat pueris
uinctū sibi ultro remisisset. Eam nāq; Furius Camillus uir san-
ctus & sapiens sciebat uerā esse uictoriam q̄ salua fide & integra
dignitate pararet. Fidenæ qa pares nō erant ferro: ad terrorem
mouendū facibus armata: & discoloribus serpentū i modū ul-
tis furiali more p̄ceserāt: sed habitus ille feralis euerfōis omen
fuit. Veientū q̄ta res fuerit idicat decēnis obsidio. Tūc primū
hyematū sub pellibus. Taxata stipēdio hyberna: adactus miles
sua sponte iureiurādo nisi capta urbe nō remeare: Spolia de La-
erte Tolūnio rege ad Eeretriū reportata: Deniq; non scalis: nec
irruptiōe: sed cuniculo & subterraneis dolis peractū urbis exci-
diū: ea deniq; uisa ē predæ magnitudo: ut ei⁹ declinā Apollini
Pythio mitterēt. Vniuersusq; po. R. ad direptionē urbis uoca-
ret. Hoc tūc Veientes fuere: nunc fuisse qs meminit: q̄ relequia:
quodue uestigū. laborat ānalitū fides: ut Veios fuisse credam⁹.

BELLVM GALLICVM. TI. XIII.

H Inc siue iudicia deū/ siue fato rapidissimus p̄currētis
imperii cursus/ parūper Gallorū Senonū incurfōe
supprimif. Quod tēpus populo R. nescio utrū cla-
de funestius fuerit: an uirtutis exprimētis speciosius. Ea certe su

PRIMVS.

It uis calamitatis: ut i experimētum illatam putē diuinitus / scite
 uolentibus immortalibus diis / an romana uirtus impiū orbis me
A reref. Galli senones gēs natura ferōx: moribus icōdita: ob hoc
 spā corporū / mole: p̄inde ac armis ingētibus adco oī genere ter
 ribilis fuit / ut plane nata ad hoīum interitum: urbū stragem ul
 deref. Hi quondā ab ultimis terrar: oris cū cingerent oīa ocea
 no ingēti agmine p̄fecti: cum iā media uastassent positis iter al
 pes & Padū sedibus: ne his qdē contenti / p̄ Italiā uagabant. Tū
 Clusū oppidū obsidebāt Pro sociis ac federatis P. R. iteruenit.
 Missi ex more legati: sed qd̄ ius ap̄ Barbaros: Ferocius agunt
 mouēt exīde certamē. Cōuersis igit̄ a Clusio Romāq; ueniētī
 bus: ad Alliā flumē cū exercitu Fabius cōsul occurrit: Non Cre
 mera: fādiōr clades. Itaq; hūc diē fastis Roma mādauit. Fuso
 exercitu / iā manib; urbis appropinq̄bāt. Erāt nulla p̄sidia. Tū
 igit̄ aut nunq̄ alias apparuit uera illa Romana uirtus. Iā pridē
 maiores natu ap̄liisimī uis honorib; i forū coeūt: ibi deuouēte
 Pōtifice: diis se manibus consecrāt. statimq; i suas qsq; ades re
 gressi sicut in trabeis erant: & amplissimo cultu: in curulibus sel
 lis sese posuerunt ut cum uenisset hostis / in sua dignitate mōre
 rentur. Pōtiffices & flamīes q̄quid religiosissimī i templis erāt
 partim in doliis defossa terra recondunt: partim imposita plau
 stris secum auferunt. Virgines simul ex sacerdotio Vestæ nudo
 pede fugientia sacra comitantur: tū excepisse fugientes unus e
 plebe fertur Albinus qui depositis uxore & filiis: uirgines i plau
 strum recepit. Adeo tū quoq; in ultimis religio publica priua
 tis affectibus antecellebat. Iuuetus uero: quam satis constat uix
 mille hoīum fuisse: duce Manlio arcē Capitolini mōtis insedit:
 obtestata spm̄ quasi presentē Iouē: ut quēadmodū ipsi ad defen
 dendū templū eius cōcurrissent: ita ille uirtutem eorū numine
B suo tueref. Aderant interim Galli: apertāq; urbē / primo trepidi
 ne q̄ subisset dolus: mox ubi solitudinem uident: pari clamore
 Inuadūt / patētes passim domos adēit ubi sedētes in curulibus
 suis pretextatos senes: uelut deos Geniosq; uenerat: mox eos
 dem postq̄ esse homines liquebat: alioquin nihil respondere di
 gnantes / pari uecordia mactant: fāscēq; tectis inicit: & totā

Alliēsis di
 ctus Cec
 lio.

LIBER 19

urbē igne: ferro: manibus exaquāt: sex mensibus Babari q̄s cre-
deret: circa montē unū pepēderunt: nec diebus modo sed nocti-
bus omnia expti. Cum tñ Mālius nocte subeuntes clangore an-
seris excitatus a summa rupe deiecit & ut spem hostibus deme-
ret: q̄quam in summa fame: tñ ad spem fiduciaē panes ab arce
faculatus ē. Et statō quodam die per medias hostium custodias
Fabium pontificem ab arce demisit: qui solenne sacrū ī gr̄nall
monte cōficeret. Atq̄ ille p̄ media hostiū tela incolumis religio-
nis auxilio rediit: p̄ piculosq̄ deos renunciauit: Nouissime cū iā
obsidione sua Barbaros fatigasset: mille pōdo auri recessū su-
um uendicātes: id q̄ ip̄m p̄ insolentiam cū ad inīq̄ pondera ad-
dito adhuc gladio: sup̄be uictos iterereparent: subito aggressus
a tergo Camillus a deo cecidit: ut oīa incendiorū uestigia Gallici
sanguinis in mūditiōe deleteret. Agere gratias diis immortalibus
p̄ ip̄o tante cladis noīe libet. Pastorum casus ignis ille & flāma
paupertatē Romuli abscondit. Incēdium illud qd̄ egit aliud nisi
ut destinata hoīum ac deorū domicilio ciuitas nō deleta nō ob-
ruta sed expiata potius & illustrata uideat. Igitur post assertā
Manlio: restitutā a Camillo urbem acrius ēt uehementiusq̄: fin-
timos resurrexit. Ac primū omnium illā ipsam Gallicā gentem
non cōtentus menibus expulisse: cum per Italiam naufragia sua
latius traheret: sic p̄secutus ē duce Camillo: ut hodiā nulla Se-
nonū uestigia sup̄sint. Semel ap̄ Anienē trucidati: cū singulari
certamine Mālius aureum torquē Barbaro inter spolia detraxit
Inde Torquati. Iterū Pontino agro cū in simili pugna Luitius
Va. isidēte galea: satyria alite adiutus retulit spolia Et fide Cor-
uini. Nec nō tamē post aliquot annos oēs reliq̄as eorū ī Ethru-
riā ad lacum Vadimonis Dolobella deleuit: nequis extaret ī ca-
gente: qui incensam a se Romanā urbem gloriaretur.

BELLVM LATINVN TI: XIII.

Onuersus a Gallis ī latios / Mālio torquato: Decō
Murena cōsulibus / semp̄ qdem emulatiōe imperii
& magistratū infestos: tñ uero contēptu urbis in cen

PRIMVS.

sa: cū ius ciuitatis / ptem imperii / ac magistratū poscerent: pari impio atq; iā amplius q̄ congregi auderent / quo tpe quis cessis / se hostē mirabitur: Cū alter cōsulum filiū suum ga contra imperium pugnaverit / quis uictorem occiderit / quasi plus ī imperio esset: quā ī uictoria. Alter q̄si monitu deorū capite uelato primū ante acie diis manibus se deuouerit: ut incōfertissima se hostiū tela faculatus: nouū ad uictoriā iter sanguis sui semita aperiret.

BELLVM SABINVM TI. XV.

A Latinis aggressus ē gentē Sabinorum: qui ī memo- res facti sub Tito Tatō affinitatis / quodā cōtagio belli se Latinis adiūxerunt. Sed Curio Dētato cō- sule: omnē eum tractū quā Nar ambit fonteq; Ve- linī Adriatico tenus mari / signe ferroq; uastauit qua uictoria tā- tum hominū tantū agrorū redactum īn ptātem: ut in utro plus esset ne ipse posset existimare: quī uicerat.

BELLVM SAMNITICVM, TI. XVI.

P Recibus deinde Cāpanie motus nō pro se: sed qd̄ est speciosius / p foclis Samnitas iuadit. Erat sedus cū utrisq; percussum: sed hoc Cāpani sāctius & pri- us oīum suorum dedicatōe fecerūt Sic ergo Roma- nus bellum Samniticū tanq̄ sibi gessit. Omnīū nō modo Italia: sed toto orbe terrarum pulcherrima Campanie plaga est: nihil mollius cōelo deniq; bis floribus uernat: nihil uberius sole: ideo Liberi Cēerisq; certamen dicitur: nihil hospitalius mari: hic illi nobiles portus: Caeta Misenus: & tepentes fontibus Baie: Lu- crinus & Auernus / q̄dam maris ocia: hic amicti uiribus montes Gaurus: Falernus, Mafsicus & pulcherrimus oīum Vesuuius Aetnei ignis imitator. Vrbes ad maī formiā, Cumā. Puteoli. Neapolis. Herculaneū. Pompei. & ipsa caput urbium Capuae: quondā iter tres maxias Romam Carthaginemq; nūera. Pro hac urbelli regionibus, P. R. Samnitas iuasit: gentē si opulentiā

LIBER

queras) aureis & argenteis armis / d'icolori ueste usq; ad ambitū
armatā Si infidiarū fallaciam / saltibus feræ & montium fraude
grasantē. Si rabiem ac furorē: sacratis legibus hūanisque hostils
i exitiū urbis agitātā: Si p̄tinaciā : sexies rupto scedere cladibus
q; ipsis animosiorē. Hos tñ quinq; ginta annis p̄ Fabios & Papi-
rios patres / eorūq; liberos ita subegit ac domuit: ita ruina ipsas
urbū diruit. ut hodie Samniū i ip̄o Sānio regrat. nec facile ap-
pareat materla q̄tuor & uiginti triūphorū. maxie tñ nota & illu-
stris ex hac gēte clades ap̄ Caudias furcas Veturio Posthūloq;
cōsulibus accepta est. clausa. n. p̄ infidias intra cū saltum exerci-
tu: unde nō posset euadere. stupēs occasiōe tāta dux ostiū Pon-
tius Herennium patrē cōsuluit: & ille: mitteret omēs uel occide-
ret. sapiēter ut senior suaserat. Hic armis exutos mittere sub iu-
gum maluit: ut nec amici forēt beneficio: & post flagitiū hostes
magis: Itaq; & consules magnifice uoluntaria deditiōe turp-
tudinē scederis dirimunt. & ultionem flagitās miles Papiro
duce (horribile dictū) subiectis ensib; p̄ ip̄am usā añ pugna fuit
& i cōgressu arsisse oīum oculos / hostis auctor fuit: nec prius si-
nis cedibus datus: q̄ fugū & hostib; & duci capto reposuerūt.

BELLVM ETHRVSCVM
& Samniticū, TI, XVII.

H Actenus. P. R. cū singulis gentiū: mox acruati ta-
men sic quoq; par oībus: Ethruscorū. xii. populi in
id tempus incitati: antiq;simus Italiae populus Sā-
nitium: reliq; in excidiū Romani noīs repente cō-
iurant. Erat error ingēs: tot simul tantorūq; populorū: A laterē
Ethruria infesta q̄tuor agminū signa uolitabāt. Ciminius iterū
saltus in medio / ante inuiūs / plane q̄si Calydotus uel Hercinius
adeo tñc terrori erat: ut senatus consuli denūciaret: ne tantum
periculi ingredi auderet. Sed nihil terruit ducē: quin fratre pre-
misso exploraret accessus: Ille p̄ noctē pastorio habitu specula-
tus omnia / refert. Tum sic Fa. maximus periculosissimū bellum
periculo explicauit. nā subito inconditos atq; palantes aggre-

PRIMVS.

sus est: captisq; superioribus iugis in subiectos suo more deto-
nuit. Ea namq; species fuit illius belli: quasi in terrigenas e cœ-
lo ac nubibus tela mitterent: nec incruenta tamen illa uictoria:
nam oppressus in sinu uallis alter cōsulum Decius/more patrio
deuotum diis manibus obtulit caput. sollemnemq; familiæ suæ
consecrationem in uictoriæ precium redegit.

BELLVM TARENTINVM
& cū Pyrrho rege. II. XVIII.

Equitur bellum Tarētinum: unum quidem titulo
S & nomine: sed uictoria multiplex. hoc. n. Cāpanos
Apulos atq; Lucanos & caput belli Tarētinos: idē
totam Italiam: & cum istis omnibus Pyrrhum cla-
rissimū Græciæ regem una ueluti ruina pariter iuoluit: ut eodē
tempore & Italiam consumaret & trāsmarinos triumphos au-
spicaretur. Tarentum ēt Lacedemoniorū opus/ Calabria quō-
dam & Apuliæ totiusq; Lucanie caput: Tū magnitudine/ & mu-
ris portuq; nobilitū mirabili situ: quippe ī ipsi Adriatīci ma-
ris faucibus posita: in oras nostras Histriam: Illyricum: Epyrū:
Achaiam: Africam: Siciliam uela dimittit: Iminet portui ad p-
spectum maris positum urbis theatrum: qđ quidem causa mise-
ra ciuitati fuit omnium suarum calamitatum. Ludos forte cele-
brabāt: cum remigantes littori Romanas classes inde uidēt at-
q; hostem rati/emicāt: sine discrimine insultant: qui autē aut un-
de: Romani nec satis norant: Aderat sine mora querelam ferēs
legatio: hanc quoq; fœdus per obscenam turpemq; dictu con-
tumeliā uiolāt Ex hīc bellū: sed apparatus horribilis: cū tot simul
populi p Tarētinis cōsurgerēt oībusq; uehementior Pyrrhus q
semigrecā ex Lacedemoniis cōditorib; ciuitatē uindicaturus: cū
B totius uirib; Epyri Thessalia: Macedōie in cognitisq; ī id tēp-
Elephātis/ mari: terra: uirib; eqs: armis: addito īsup feratū terro-
re ueniebat: Apud Heracleā & Cāpaniā fluminū Lyri Leuino cō-
sule: pria pugna: q tā atrox fuit: ut Ferētaneæ turmæ pfectus iue-
ctus ī regē turbauerit: coegeritq; plectis īsignib; plio excedere.

LIBER

Factum erat: nisi elephantis cōuersi in spectaculū belli percussē:
 quorum tū magnitudine: tū deformitate & nouo colore simul
 ac stridore cōsternati eiq; incognitas sibi belluas amplius q̄ erant
 suspicarent: fugam stragēq; late dederūt. In Apulia deinde ap̄
 Afulū melius dimicatum est Curio Fabricioq; consulisbus, Iā
 q̄ppe belluarū terror exoleuerat, & Caius Minutius quartæ le
 gionis hastatus/unius p̄boscide absēsa mori posse beluas ostē
 derat: itaq; & in ipsas p̄la cōgesta sunt: & cū turres uibratae faces:
 tota hostiū agmina ardētibus ruinis operuerūt: nec alius cladī
 finis fuit q̄ nox dirimeret postreūsq; fugientū ip̄erex a Satel
 litibus hūero saucius in armis suis referret. Lucāie suprema pu
 gna sub Arusinis (quos uocāt) campis: ducibus iisdem q̄ sup̄ius
 Et tūc tota uictoria exitum quē datura uirtus fuit/casus dedit.
 Nā p̄ductis in primā aciem rursus elephantis: unū ex his pullū
 adactū in caput teli grauis ictus auertit: q̄ cū per stragē suorum
 percurrens/stridore quereretur: m̄ agnouit: & q̄si uindictura
 exiuit: tū omnia circa quasi hostilia graui timore permiscuit: ac
 siccedem ferā q̄ primam uictoriā abstulerant: secundā parem
 fecerūt: tertiā sine cōtrouersia tradiderūt. Nec uero tantum armis
 & in campis: sed cōsiliis quoq; & domi & intra urbem cū rege
 Pyrrho dimicatum est. Quippe post priam uictoriā rex calli
 dus intellecta uirtute Romana: statim desepauit armis: seq; ad
 dolos cōtulit. Nā interēptos cremauit: captiuosq; indulgenter
 habuit: & sine p̄cio restituit. Misisq; deinde legatis ī urbē/ om̄i
 modo adnixus ē: ut ī amicitia recipetur: Sed bello & pace/ foris
 & domi/ omnē in p̄tem/ romana uirtus tū se probauit: nec alias
 magis: q̄ Tarētina uictoria ostendit populi romani fortitudinē
 senatus sapientia: ducū magnanimitatē: Qui nā illi fuerunt uiri
 quos ab elephantis primo p̄lio obrutos accipius/ oīum uulnera
 in pectore: q̄dam hostibus suis imortui: oīum ī manibus enses:
 & relictae in uultibus minae. & in ipsa morte ita uiuebat: Quod
 adeo Pirrhus miratus est: ut diceret. O q̄ facile erat orbis imp̄iū
 occupare: aut mihi Romanis militibus/ aut me rege Romanis.
 Que autem eorū q̄ superfuerūt ī reparando exercitu festinatio:
 cum Pirrhus/ uideo me inq; plane Herculis sydere p̄ creatū: cui

PRIMVS.

quasi ab angue Lernæo tot caesa hostiū capita de sanguine suo re-
nascit. Qui autē ille senatus fuit? cū porāte, Ap. Caco pulsi cū
muneribus suis ab urbe legati. Interrogati a rege suo qd de ho-
stium sede sentirent? Urbē templum sibi uisum: Senatū regnum
esse cōfiterent. Quales porro ipsi duces uel in castris: cum medi-
cum uenale regis Pyrrhi caput afferentē Cu. remisit. Fabricius
oblatā sibi a rege imperii ptem repudiavit: uel in pace. cum Cu.
fictilia sua Samnitico pferret auro. Fabri. decē pondo argenti
circa Ruffinum cōsularem uirū: q̄si luxuriam cēsoria grauitate
damnaret. Quis ergo miret his moribus iustitute militū iuncto-
rem populū Romanū fuisse? unoq; bello Tarentino intra q̄dr-
entium maximā pte Italiæ: fortissimas gētes: opulentissimas ur-
bes: uberissimasq; regiōes in deditōnē redigisse: Aut quid adeo
fidem supet? quoniā si principia belli cum exitu conferant Vi-
ctor p̄rio prelio Pyrrhus totā tementē Italiā: Cāpaniam. Ly-
rin. Fregellāsq; populatus: ppe captam urbē a Prenestina arce
prospexit: & a uigesimo lapide oculos trepidæ ciuitatis fumo ac
pulvere impleuit. Eodem postea bis exuto castris: bis saucio! & in
Graciam suā transinare ac terras fugato: pax & quies & tanta
adeo de opulētissimis tot gētibus spolia: ut uictoriā suam Ro-
ma nō caperet. Nec. n. ullus pulchrior in urbe aut speciosior tri-
umphus itrauit. Ante hunc diē nihil nisi pecora Volscorū: Gre-
ges Sabnorum: carpēta Gallorū: fracta Sannitum arma uidis-
set. Tū si captiuos aspiceres. Molossi: Thessali Macedones. Bru-
tius. Apulus. atq; Luc. Si pompas: aurū: purpura: signa. tabulæ
Tarētinaeq; delitiæ. Sed nihil libētius populus Romanus aspe-
xit: quā illas quas timuerat cū turribus suis beluas. q̄ nō sine sen-
su captiuitatis / sūmmissis ceruicibus uictores equos sequebant.

BELLVM PICENTE. TI. XVIII.

○ Mnis mox Italia pacē habuit. qd. n. post Tarētum
auderet: nisi q̄ ultro pseq socios hostiū placuit. Do-
miti hic picētes: sed Caput gētis Asculū Semprōio
duce: q̄ tremēte iter plū cāpo Tellurē deā pmissa æde placuit.
d

LIBER
BELLVM SALENTINVM. TI. XX.

S Alentini Picentibus additi: caputq; regionis Brū-
dusium in clyto portu. M. Attilio duce / & i hoc cer-
tamine uictoriae precium templum sibi pastoris Pa-
les ultro poposcit.

BELLVM VOLSINENSE, TI. XXI.

P Ostremi Italicorum in fide mansere Volini opulenti-
simi Ethruscorum, implorantes opem aduersus seruos
quondam suos: qui libertate a dominis datam in
ipsos erexerant: translataq; in se republica dominabant. Sed hi
quoq; duce Eabio Gurgite poenas dederunt.

DE SEDICIONIBVS, TI. XXII.

H Aec est secunda aetas, P. R. & quasi adolescentia qua
maxime uiruit: & quodam flore uirtutis exarsit ac fre-
muit. Itaque quaedam adhuc ex pastoribus feritas / quodda-
spirabat indomitum. Inde est quod exercitus Posthu-
mum imperatorem inficiantem quas promiserat praedas facta in
castris seditione lapidauit: Quod sub Appio Claudio noluit ui-
cere hostem: cum posset: Quod duce Volerone detractantibus
pluribusq; militibus / fracti consulis fascis. Inde quoque clarissimos prin-
ces quoque aduersarentur uoluntati suae exultatione multauit: Ut Co-
riolanum colere agros iubentem: nec minus ille ferociter iuriam
armis uindicasset: nisi quoque iam inferentem signa filium / mater Ve-
turia lachrymis suis exarmauit. Ut ipsum Camillum / quoque inique
inter plebem & exercitum diuisisse Veientem praedam uideretur:
Sed hic melior / obsessis in capta urbe consuluit: & mox supplices
de hoste Gallo uindicauit. Cum senato quoque de equo bonoque
certatum est / adeo ut relictis sedibus solitudinem & interitum pa-
triae suae minarentur.

Volerone
Liuio I, ii,

PRIMVS.
PRIMA VRBIS DISCORDIA. TI. XXIII.

P Rima discordia ob ipotentiam sceneratoꝝ: quibus
In terga quoq; seruiliter seuiētibus: i sacrum mon/
tem plebs armata secessit. egreg; nec nisi tribunos
impetrasset/Menenii Aggrippe facti & sapientis
uir auctoritate reuocata est. Extat orationis antique satis effi/
cax ad concordia fabula/ q̄ discedisse inter se quondam huma/
nos dixit artus: q; omnibus ope fungentibus solus uenter imu/
nis ageret: deinde moribūdos a seiunctiōe redisse i gratia: qua/
do sensissent: q; eius opa/redactis i sanguinē cibus irrigarent.

SECUNDA VRBIS DISCOR. TI. XXIII.

S Ecundam i urbe decemuiratus libido conflauit: al/
latas a Grecia leges decem principes/ lecti/ iubente
populo conscripserant: ordinataq; erat in. xii. tabu/
lis tota iustitia. Cum tñ traditos fasces regio quo/
dam furore retinebāt. Ante ceteros, Ap, eo insolentie elatus ē
ut ingenuā uirginem stupro destinaret: oblitus & Lucretia &
Regum & Iuris qd̄ ipse cōposuerat. Itaq; cum oppressam iudi/
cio filiam thrahi i seruitutem uideret Virginius pater: nihil cū/
etatus i medio foro manu sua interfecit: ad mortisq; signis com/
militonum/ totam eam damnationē obselsam armis i carcerē
& cathenas ab Auentino monte detraxit.

TERTIA VRBIS DISCORDIA. TI. XXV.

T Ertiam seditionem excitauit matrimoniorum indi/
gnitas: ut plabei cum patriciis iungerentur: qui tu/
multus i monte Ianiculo duce Canuleio Tribuno
plabris exarsit.

LIBER
QUARTA VRB. DISCOR. TI. XXVI.

Quartam/honorū cupido: ut plabeī quoq; magi-
stratus crearent. Fabius Ambustus duarū pī: alterā
Sulpitio patritii sanguinis dederat: alterā plabeio
Stoloni: Quæ quodā tpe q; lictoria uirga sonū ig-
notum penatibus suis/expauerat /a sorore satis insolenter irrita
Inluriam nō tulit. Itaq; nactus tribunatū: honorū & magistra-
tuū consortiū/quis inuito senatui extorsit. Verū in his ipsis se-
ditōibus pīcipem populū nec ī merito suspexeris: siqdem nūc
libertatem: nūc pudicitiam tū natalium dignitatē: honorū deco-
ra & insignia uīdicauit. Inter oīa hec/ nullius acrior custos quā
libertatis fuit. Nullaq; in pīcium eius potuit largitione corrupti:
cum ut ī magno & in dies maiore populo iterim pīciosi ciues
existerent. Sp. Calsium agraria lege: Melium largitione suspe-
ctum Regiæ dominatiōis pīsentī morte multauit. Ac de Spu-
rio quidē supplicium pater ipius sumpsit. Hunc Quintū dictato-
ris imperio ī medio foro magister equitū Seruilius Hala cōfo-
dit. Manliū uero capitolii uindicē: q; plerosq; debitorū libera-
uerat: altius se & inciuilius efferentē: ab illa quā defenderat: arce
deiecit. Talis domi ac foris: talis pace belloq;. P. R. (statum illū
adolescētie. i. secundā impli aetatem habuit: in qua totam in-

A. I. fretum ter alpes fretūq; Italiam armis subegit.)
illub.

LVCII FLORI EPITOMA
tis liber secundus Titulus. I.

Domita subactaq; Italia. P. R. ppe quingētesimum
annū agens: cū bona fide adoleuisset/ si qd ē robur
si qua iuuentus: tum ille uere robustus & iuuenis &
par orbī terrarū esse coepit. Itaq; mirū & incredibile
dictū: q; ppe quingētis annis domi luētatus ē: adeo difficile fu-
erat dare Italiæ caput His ducētis annis q; sequunt: Africā: Euro-
pam: Asiā: totū deniq; orbē terrarū bellis uictoriisq; pagrauit.